

син було б під загрозою. Отже, кредиторська і дебіторська заборгованості є ринковими регуляторами, збалансоване співвідношення яких на рівні підприємства є складовою частиною фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

На противагу усталеним трактуванням категорії фінансова стійкість, Н.Ф. Чететова надає перевагу дещо іншій позиції: "Базовим елементом економічного розвитку є забезпечення тенденції стійкого зростання. Пояснюється це тим, що становлення економічної та фінансової стійкості – зовсім не довільний процес. Перехід від нестійкого, кризового стану до стану фінансової стабільності завжди супроводжується економічним зростанням. Оскільки фінансово-економічний стан будь-якого господарюючого суб'єкта економіки безпосередньо пов'язаний з величиною власного капіталу, стає очевидним, що фінансово стійкий розвиток зумовлює економічне зростання. Отже, поступальний приріст власного капіталу у формі валової додаткової вартості і є економічним зростанням, що становить фінансово збалансовану стійкість у часі [5, с. 9].

Наукові пошуки, метою яких було формування цілісного і реалістичного розуміння комплексної категорії "фінансова стійкість", зумовили потребу у використанні консолідованого підходу. Згідно з цим підходом, який базується на твердженнях авторитетних вчених і науковців, фінансова стійкість підприємства – це здатність підприємства до фінансування своєї діяльності, забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування, доцільність їх розміщення й ефективність використання, ефективні фінансові відносини з іншими юридичними і фізичними особами та високий рівень платоспроможності. Отже, фінансову стійкість можна позиціонувати як істотний елемент фінансового стану підприємства та ключове завдання фінансового аналізу.

Висновки і пропозиції щодо подальших досліджень. Позиціонування фінансової стійкості як виключно фінансової категорії, що залежить лише від фінансових показників, не забезпечує комплексного розуміння цього багатфакторного поняття. Хоча визначена категорія є дотичною до всіх сфер фінансово-економічної діяльності господарюючої одиниці, для розуміння змісту поняття потрібен постійний моніторинг економічного середовища з перспективою ранжування факторів впливу, результати якого не тільки будуть охоплювати чинники, що формують фінансову стійкість, але й нададуть інформацію про рівень впливу кожного з-поміж них та загальний стан категорії.

Розвиток поняття фінансова стійкість повинен проходити у контексті фінансово-економічних змін і відображати реальні умови функціонування сучасного економічного середовища. Реалії сучасної економіки потребують, на мій погляд, вкладати в категорію "фінансова стійкість" значно глибший зміст порівняно із загально узвичаєною її характеристикою. Саме тому досліджується фінансово-економічна категорія, крім задекларованих підходів науковців у контексті її взаємозв'язку з ресурсним потенціалом, потребує урахування структурних змін капіталу, зокрема резерви капіталу та резервні фонди.

Література

1. Сиротяк Р.М. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства / Р.М. Сиротяк, Л.І. Сопільник // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". –

Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – № 691. – С. 95-99.

2. Лісовий А.В. Аналіз фінансових ресурсів як базис формування фінансового потенціалу / А.В. Лісовий, І.І. Чуницька // Бізнес Навігатор. – 2010. – Спецвип. 21. – С. 96-101.

3. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Л.О. Ващенко; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України, 2005. – 20 с.

4. Белікова Т.В. Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 – економіка торгівлі та послуг / Т.В. Белікова; Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2006. – 20 с.

5. Чететова Н.Ф. Фінансова стійкість регіональної економічної системи: методологія і практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Н.Ф. Чететова; Донецький державний університет управління, 2011. – 40 с.

6. Куцук В.І. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах / В.І. Куцук, Н.В. Борисенко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.13. – С. 274-278.

7. Азарова А.О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : монографія / А.О. Азарова, О.В. Рузакова. – Вінниця : Вид-во Вінницького НТУ, 2010. – 172 с.

8. Тридід О.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія / О.М. Тридід, К.В. Орехова. – К. : Вид-во Університету БС НБ України, 2010. – 143 с.

Глушко О.В. Финансовая устойчивость как категорийное понятие

Проведено обобщение и сделан критический обзор трактовок и содержательного наполнения категориального понятия "финансовой устойчивости" современных предприятий. Исследованы способы и содержательность различных трактовок понятия "финансовая устойчивость" в научной и тематической литературе. Наведена аргументированность концептуального базиса категории "финансовая устойчивость" для современных экономических систем.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, финансово-экономическая устойчивость, анализ, оценка, категория, платежеспособность.

Hlushko O.V. Financial stability as category

A critical review of interpretations and content of the categorical notion of "financial stability" of the modern enterprises were generalized. In the scientific and subject literature methods and content of different interpretations of the "financial stability" were investigated. Argumentation of conceptual basis of the category of "financial stability" for modern economic systems was given.

Keywords: financial stability, financial and economic stability, analysis, estimation, category, solvency.

УДК 330.131.7:658.589

Доц. Л.Й. Гнилянська, канд. екон. наук;

доц. В.Ю. Харчук, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ З УРАХУВАННЯМ ФАКТОРА РИЗИКУ

Обґрунтовано доцільність формування інноваційної програми з урахуванням фактора ризику. Автори запропонували модель формування та реалізації інноваційної програми, яка ґрунтується на врахуванні ризиковості інноваційного проекту та поточного коригування наслідків ризику під час її реалізації.

Ключові слова: інноваційна програма, ризик.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності функціонування національного господарства України неможливе без системного та всебічного впровадження інновацій.

Узагальнення позицій науковців і керівників підприємств дає змогу стверджувати, що однією з головних проблем, яка стримує отримання додаткових переваг від здійснення інноваційної діяльності, є відсутність налагодженого механізму співпраці між науковими інститутами та промисловими підприємствами. Керівники підприємств стверджують, що та чи інша розроблення має високу практичну цінність, якщо вона є сумісною із використовуваним обладнанням, якщо може брати участь у технологічному процесі. Більшість керівників підприємств вказують на те, що діяльність науковців набула б більшої ваги за умови створення не поодиноких, не пов'язаних між собою розробок, а комплексу винаходів, які б набували вигляду технологічних ліній, що б дало змогу докорінно покращити якісні параметри виробничих процесів і самої продукції. Це можливо за умови поглиблення науково-виробничої кооперації у напрямку формування і реалізації інноваційних програм промислових підприємств.

Проте як процес формування, так і реалізація інноваційної програми супроводжують існуванням множини ризиків, які призводять не лише до відхилення отриманих результатів від поставлених завдань, а й до зниження ефективності такої програми загалом. Саме існування значного переліку ризиків, які виникають під час формування інноваційної програми зумовлюють актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Аналізування наукової економічної літератури [1, 4, 5], за обраною проблематикою, свідчить, що, по-перше, такі поняття, як "інноваційна програма", "інноваційний проект", "план інноваційного розвитку" і навіть "інноваційний процес", чітко не розмежовані. Так, у економічному словнику означення термінів "програма" (наперед продуманий план якої-небудь діяльності), "проект" (задуманий план дій, задум, намір), план (задум, проект, що передбачає перебіг, розвиток чого-небудь) практично тотожні [3, с. 15]. По-друге, не достатньо розкритим залишається питання особливостей формування інноваційних програм.

Визначення цілей. Метою дослідження є необхідність обґрунтування доцільності врахування фактора ризику під час формування та реалізації інноваційної програми, та розроблення на цій основі удосконаленої моделі цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Незаперечним є той факт, що здійснення інноваційної діяльності не лише дає змогу вийти підприємству на новий рівень функціонування, а й супроводжується існуванням низки ризиків, які, зазвичай, призводять до надмірних втрат ресурсів. Саме тому доцільним є розроблення інноваційної програми, яка враховує ступінь ризикованості нововведення. Отже, на підприємствах інноваційний процес доцільно реалізовувати за допомогою різних інноваційних програм, у межах кожної з яких розробляють інноваційні проекти (проекти інноваційних продуктів і технологій), що формуються на основі визначення можливих ризиків та їх оцінювання.

На основі узагальнення наукових напрацювань [1-5] та власного досвіду ми пропонуємо модель формування та реалізації інноваційної програми із врахуванням фактора ризику (рис.). З позиції часового горизонту таке рішення передбачає поділ часу на період формування інноваційної програми і період її реалізації. Формуванню інноваційної програми передують усвідомлення потреби в інновації та визначення зони її впровадження. Від обґрунтованості підстав здійснення нововведення залежатиме у майбутньому можливість його реалізації. Наступним кроком є прийняття рішення про формування інноваційної програми із врахуванням ризикованості інноваційного проекту.

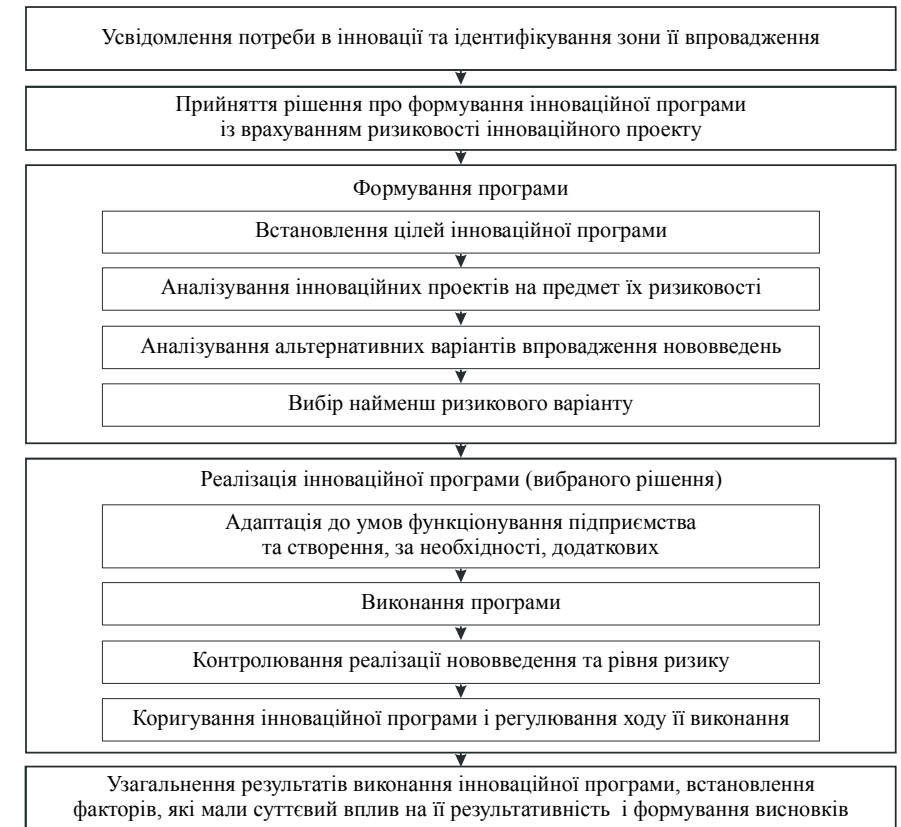

Рис. Модель формування та реалізації інноваційної програми із врахуванням фактора ризику (розроблено авторами)

На цьому етапі визначають коло відповідальних осіб, термін формування програми, вартість інноваційного проекту, ризики, які супроводжуватимуть цей процес та можливі негативні наслідки. Лише після цього приймають рішення про доцільність формування інноваційної програми. Формування інноваційної програми розпочинається із чіткого окреслення її цілей. Наступним кроком формування програми є аналізування інноваційних проектів на пред-

мет їх ризикованості. Таке аналізування доцільно проводити як за кількісними, так і якісними параметрами та представити рівень ризику у грошовому вимірі.

Доцільно також, здійснити моделювання розвитку ризикового явища та окреслити основні сценарії – раціональний, оптимістичний та песимістичний. Далі відбувається аналізування альтернативних варіантів впровадження нововведень із урахуванням прогностичних сценаріїв розвитку ризиків та на цій основі приймають рішення щодо остаточного вигляду інноваційної програми.

Наступним блоком є реалізація інноваційної програми. Її доцільно розпочати із адаптації до умов функціонування підприємства та, за потреби, створення необхідних умов для неї. Лише після цього відбувається безпосереднє виконання інноваційної програми. Наступним важливим кроком є контролювання реалізації нововведення та рівня ризику. На цьому етапі доцільним є зіставлення планових та фактичних показників за кожним етапом впровадження нововведення, виявлення відхилень між запланованим та фактичним рівнем ризику. На підставі отриманої інформації відбувається коригування інноваційної програми і регулювання ходу її виконання. Надзвичайно важливим є забезпечення можливості здійснення коригувань у виявлених відхиленнях під час виконання інноваційної програми. Таке коригування забезпечує не лише своєчасне удосконалення цієї програми, а й підвищить її адаптацію до мінливих умов сьогодення.

Завершальним етапом формування і реалізації інноваційної програми машинобудівного підприємства є узагальнення результатів виконання інноваційної програми, встановлення факторів, які мали істотний вплив на її результативність і формування висновків.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування запропонованої моделі керівниками машинобудівних підприємств сприятиме адекватності вибору інноваційних програм для вирішення конкретних управлінських проблем, а також каузальності управлінських дій під час реалізації інноваційних програм.

Наступні кроки дослідження будуть спрямовані на кількісне оцінювання ризиків, які виникають в процесі формування та реалізації інноваційної програми.

Література

1. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент : учебн. пособ. / С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин. – М. : Изд-во ЮНИТИ, 2000. – 328 с.
2. Коломойцев В.Е. Универсальный словарь экономических терминов : навч. посібн. / В.Е. Коломойцев. – К. : Вид-во "Ліга нова", 2006. – 383 с.
3. Кузьмін О.Є. Активізування інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, О.Й. Вівчар, Л.І. Мельник / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.Є. Кузьміна. – Стрий : ТзОВ "Укрпол", 2005. – 250 с.
4. Лепейко Т.І. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. / Т.І. Лепейко, В.О. Кюда, С.В. Лукашов. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 440 с.
5. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2006. – 728 с.
6. Васильева Т.А. Риск-менеджмент инноваций : монография / под ред. Т.А. Васильева, О.М. Диденко, А.А. Елифанов и др. – Сумы : Изд-во "Деловые перспективы", 2005. – 260 с.
7. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія і практика / А.О. Старостіна, В.А. Кравченко. – К. : ІВЦ "Львівська політехніка", 2004. – 200 с.

Гнилянская Л.И., Харчук В.Ю. Особенности формирования и реализации инновационных программ с учетом фактора риска

Описана необходимость формирования инновационной программы с учетом фактора риска. Авторами предложена модель формирования и реализации инновационной программы, которая включает риски инновационного проекта и текущей коррекции следствий риска во время ее реализации.

Ключевые слова: инновационная программа, риск.

Gnylyanska L.Yu., Kharchuk V.Yu. The searches of forming and realization of innovation program which correlated with risk factor

The necessity of forming and realization of innovation program which correlated with risk factor are grounded. The model of forming and realization of innovation program which based on risks of innovation project and correcting risk consequences is proposed.

Keywords: innovation program, risk.

УДК 339.137.2:658.0 Аспір. Н.А. Городиська¹ – НУ "Львівська політехніка"

ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Виокремлено, систематизовано та надано змістовну характеристику принципам інтегрального оцінювання діяльності інжинірингових підприємств, що є вихідними засадами цього процесу, а їх дотримання буде запорукою одержання достовірних висновків за результатами такого оцінювання і прийняття відповідних управлінських рішень.

Ключові слова: інжиніринг, інтегральне оцінювання, оцінювання, показники, принципи.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Здійснювати інтегральне оцінювання діяльності інжинірингових підприємств можна лише після того, коли чітко встановлено та дотримано відповідні принципи цього процесу, тобто його основні вихідні положення, засади [5]. Знання, розуміння та дотримання таких принципів дасть змогу, з одного боку, правильно організувати роботу з інтегрального оцінювання діяльності інжинірингових підприємств, а з іншого – створить можливості для одержання достовірних результатів такого оцінювання і відтак – прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Також варто зауважити, що виокремлені такі принципи безпосередньо впливатимуть на розроблення методики оцінювання і на сам його процес. Наведене пояснює актуальність обраної тематики дослідження, а його результати матимуть важливе теоретичне та прикладне значення.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Для виокремлення принципів інтегрального оцінювання діяльності інжинірингових підприємств доцільно звернути увагу на праці науковців, в яких науково обґрунтовані та охарактеризовані загальні та спеціальні принципи оцінювання як діяльності підприємств різних сфер економіки загалом, так й окремих напрямів їх діяльності зокрема

¹ Наук. керівник: проф. О.Є. Кузьмін, д-р екон. наук